האָט ער אים דערציילט די גאַנצע מעשה.

כח. אין יאָר תרנ״ז איז דער רבי (מהורש״ב) נ״ע, געווען שטאַרק ניט געזונט און איז געפאָרן קיין מאָסקווע היילן זיך.

האָבן אים די פּראָפעסאָרן דאַן געזאָגט אַז ער האָט אינגאַנצן עטלעכע חדשים צו לעבן. אַז דער רבי נ״ע האָט דאָס געהערט, האָט ער באַשלאָסן צו פאָרן קיין ארץ ישראל.

האָט ער דערציילט דער רביצין, הרבנית שטערנא שרה נ״ע, וועגן דעם.

האָט אים די רביצין געפרעגט: וואָס וועסטו טאָן מיט דיינע חסידים און חסידות? האָט דער רבי נ״ע געענטפערט: איך לאָז דאָך איבער אים (געמיינט דעם רבי׳ן).

און דער רבי איז דאַן אַלט געווען זיבעצן יאָר!

(משיחת י״ד שבט, הש״ת)

פּרשת בשלח

א. מיט צוואַנציק יאָר צוריק — אחרון של פסח תצר״ת, האָט כ״ק מו״ח אדמו״ר גערעדט אין אַ שיחה [1] בנוגע דער הפטורה פון דעם שבת.

ער האָט דאַן דערציילט אין נאָמען פון זיין עלטער־זיידן — דעם צמח צדק, אַז זיין זיידע — דער אַלטער רבי, האָט אַמאָל געפרעגט די קשיא, פאַרוואָס איז די הפטורה פון שבת שירה דוקא ותשר דבורה, אַ שירה פון אַ פרוי, און ניט די שירה פון דוד, ווי דאָס איז די הפטורה פון שביעי של פסח. אין פרשת בשלח איז דאָ די שירה פון מאַנסבילן: אז ישיר משה גו׳, און אויך איז דאָ די שירה פון פרויען: ותקח מרים גו׳ את התוף בידה ותצאן כל הנשים גו׳ בתופים ובמחולות, ותען להם מרים שירו לה׳ כי גאה גאה. היינט פאַרוואָס איז די הפטורה דוקא די שירה פון אַ פרוי, ותשר דבורה?

אויף דעם האָט דער אַלטער רבי דערציילט אַ לאַנגן סיפור (געדרוקט אין דער אויבנדערמאָנטער שיחה) און ער האָט אויסגעפירט, אַז ווען די אידן זיינען אַרויס פון מצרים און געגאַנגען אין ים אין דער טריקעניש און געזאָגט שירה האָבן די פרויען אויך געזאָגט שירה, אָבער דערצו נאָך „בתופים ובמחולות״, מיט שמחה. דערפאַר איז די הפטורה פון שבת שירה — ותשר דבורה. (הכל הי׳ מן העפר, ספירת המלכות).

ב. אין פלוג איז ניט פאַרשטאַנדיק, פאַרוואָס טאַקע איז די שירה וואָס עס האָבן געזונגען משה ובני ישראל — די מאַנסבילן — ניט געווען מיט אַזאַ שמחה ווי די שירה פון מרים און כל הנשים — די פרויען?

נאָר דער טעם אויף דעם — אין פשטות, ווייל בשעת מען באַקומט אַ זאַך אָן האָרעוואַניע און אָן צער, קען מען בשום אופן ניט פילן די זעלבע

1) לקוטי דבורים ח״ד תשא, א.

שמחה, ווי בשעת מען האָט געלייגט אויף דעם גרויס מי און דורכגע־גאַנגען שווערע מלחמות. און לפום צערא אגרא[2]), וואָס גרעסער עס איז געווען פריער די יגיעה און צער — אַלץ גרעסער איז דערנאָך די שמחה.

בשעת אידן האָבן געזונגען שירה דערפאַר וואָס פרעה מיט די מצריים זיינען דערטרונקען געוואָרן אין ים און זיי זיינען אַרויס פון גלות מצרים, האָבן משה רבנו מיט אַלע אידישע מענער ניט געקענט פילן דערביי אַזאַ שמחה ווי מרים מיט אַלע אידישע פרויען.

ווארום דאָס שווערסטע פון גלות מצרים און די ערגסטע גזירות זיינען געקומען נאָכדעם ווי מרים איז גע־באָרן געוואָרן. און די שווערסטע גזירה איז געווען — כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו.

— אַלע שווערקייטן װאָס זיינען געווען פריער, ווען אידן האָבן גע־אַרבעט „בחומר ובלבנים ובכל עבודה בשדה את כל עבודתם אשר עבדו בהם בפרך", זיינען ניט געקומען צו דער גזירה פון אַריינוואַרפן ניי־גע־באָרענע קינדער אין טייך —

נאָכדעם איז דאָך אויך געקומען — ווי חז"ל דערציילן[3]) — די גזירה אַז פרעה זאָל זיך באָדן אין די בלוט פון אידישע קינדער.

אַ מוטער לעבט דאָס אַלץ איבער מער ווי אַ פאָטער. דערפאַר איז אויך בשעת מען איז פטור געוואָרן פון פרעה'ן מיט זיינע גזירות, איז די שמחה פון די אידישע פרויען געווען פיל גרעסער ווי די שמחה פון די מענער.

ג. ווי אַלע סיפורים פון תורה, אַזוי אויך דער סיפור פון יציאת מצרים, וועגן דער שירה מיט דער שמחה „בתופים ובמחולות" פון מרים'ען מיט די אידישע פרויען — זיינען זיי אַלע אַ הוראה אויף אַלע דורות, אויך אויף אונזער דור.

און דאָס איז אויך מרומז אין פסוק: ותצאן כל הנשים אחרי' — אַלע אי־דישע פרויען עד סוף כל הדורות גייען נאָך נאָך מרים'ען און זאָגן, שירו לה' כי גאה גאה סוס ורוכבו רמה בים.

ג־טלעכקייט און הייליקייט איז גאה גאה, הויך וואָס העכער קען ניט געבן. און זאַכן וואָס זיינען פאַרקערט פון הייליקייט, וואָס האָבן מלחמה מיט הייליקייט — סוס ורוכבו, איז רמה בים, טיף נידעריק אין ים. ניט סתם נידעריק, נאָר רמה בים, גאָר אַ שטאַרקן וואָרף אין ים, נידעריק וואָס נידעריקער קען ניט זיין.

ד. מען האָט שוין אַמאָל גערעדט אַז די גזירה פון כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו, איז די נקודה פון איר, איר אינהאַלט — פאַראַן אין יעדן דור און אין יעדער מדינה. אויך אין אונזער דור און אין אונזער מדינה[4]).

בשעת עס ווערט געבאָרן אַ אידיש קינד, וואָס דער אידישער לעבנס־סדר איז, אַז באַלד ווי אַ קינד ווערט

2) אבות פרק ה משנה כא.
3) שמות רבה א, לד.
4) זע אויך אויבן, עמוד 112 און ווייטער.

געבאָרן הויבט מען אים גלייך אָן געבן אַ דערציאונג פון תורה ומצוות, קומט צוגיין פרעה מלך מצרים, ד. ה. די בעל־הבתי׳שקייט פון דער לאַנד, און טענה׳ט: עס ווערט געבאָרן אַ אינגל, וואָס מיט דער צייט וועט ער חתונה האָבן און דאַרפן זיין דער צושטעלער פון פרנסה אין הויז, דאַרף מען אים שוין פון קינדוויז אָן אַריינ־וואַרפן אין טייך וואָס גיט פרנסה (די גאַנצע שפּייז און פרנסה פון מצרים איז געווען אָפּהענגיק פון דעם יאור — טייך נילוס) עס זאָל זיך טונקען און זיין דערטרונקען אין טייך.

אַ׳, וואָס וועט זיין מיט תורה ומצוות, אויף דעם ענטפערט פרעה, איז פאַראַן „סאַנדעי״ (זונטיק), וואָס סאַנ־דעי איז דער באַנק געשלאָסן, די קלייטן געשלאָסן, א. א. וו. די נאַכט פריער דאַרף מען שלעפּן דעם קינד אין מואווי און אין אַלדע יאַרן, אָבער אינדערפרי, אַזוי ווי די עלטערן ווילן שלאָפן ביז צוועלף אַזייגער, אַרט זיי ניט אַז דער קינד וועט גיין אין „סאַנדעי סקול״ און לערנען דאָרטן, און ניט נאָר זינגען און טאַנצן נאָר אַפילו עברי און חומש. זיי — די עלטערן — ווילן קענען רואיק שלאָפן, און זיין גאָר טיף פאַרזונקן אין שלאָף ברוחניות.

דערנאָך — איינס אַזייגער נאָך האַלבן טאָג, וועט מען האָדעווען דעם קינד מיט טעלעוויזשאָן, מואווי און בייזבאָל — מיט דעם טייך נילוס, וואָס לויט זייער מיינונג, גיט ער פרנסה.

אַנשטאָט דעם וואָס מען דאַרף דעם קינד פאַרבינדן, באַלד פון קינדוויז אָן, מיט דעם אויבערשטן, וואָס ער שפּייזט די גאַנצע וועלט בטובו בחן בחסד וברחמים, אין אַן אופן פון כבוד ומנוחה,

וואָס נאָר דאָס (פאַרבינדן זיך מיט דעם אויבערשטן) איז די איינציקע וועג פון אַ אידן צו פרנסה,

— וואָרום אויב אַפילו ביי גוים איז זייער פרנסה אָפּהענגיק פון טייך נילוס־געזעצן, איז אָבער ביי אידן שטייט, ואתם הדבקים בהוי׳ אלקיכם חיים כולכם היום[5]), דורך דעם וואָס אידן פאַרבינדן זיך מיט דעם אויבערשטן, דורך דעם לעבן זיי, און דורך דעם האָבן זיי אויך פרנסה, וואָרום מאן דיהיב חיי יהיב מזוני — דער אויבערשטער וואָס ער גיט לעבן גיט ער אויך פרנסה, אים מיט זיין פרוי און קינדער —

איז אַנשטאָט דעם, נעמט מען די קינדער און מען וואַרפט זיי אַריין אין טייך, וואָס רייסט זיי אָפּ ניט נאָר פון דעם רוחניות׳דיקן לעבן נאָר אויך פון לעבן אין איינפאַכן זין, וואָרום, ווי געזאָגט פריער: די איינ־ציקע וועג וואָס אידן האָבן אויף לעבן און פרנסה איז דורך פאַרבינדן זיך מיט דעם אויבערשטן.

ה. און אַזוי ווי אין דעם גלות וואָס איז געווען פאַר מתן תורה, וואָס דאָס איז גלות מצרים, זיינען די אַלע פריערדיקע גזירות ניט גע־קומען צו דער גזירה פון כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו, אַזוי אויך אין דעם איצטיקן גלות, קומען ניט די אַלע גזירות וואָס דער יצר הרע מאַכט אויף דערוואַקסענע מענטשן — צו דער גזירה וואָס דער יצר הרע מאַכט אויף קליינע קינדער.

בשעת, אָבער, מען ווערט ניט נת־

---

5) דברים ד, ד.

פעל פון פרעה'ן, מען ווערט ניט נתפעל פון די „גוטע פריינט" — פון דער שכנ'טע פון „נעקסט דאָר", וואָס זי טענה'ט: ווי אַזוי נעמסטו דיין קינד און שיקסט אים אין אַ חדר, אין אַ ישיבה וואָס מען לערנט דאָרטן אַ תורה, וואָס איז אַלט דריי מיט אַ האַלב טויזנט יאָר, אַ תורה וואָס איז געגעבן געוואָרן אין אַ מדבר שממה — דעזערט — און אין אַ צייט וואָס ס'איז נאָך ניט געווען קיין ראַדיאָ, קיין טעלעפאָן און אפילו אַ „פייפער" אינדערפרי צו מודה אני איז אויך ניט געווען.

דעמאָלט — טענה'ט זי — האָט מען געקענט אַנגיין מיט אַזאַ דער־ציאונג. אָבער איצטער, בשעת מיר געפינען זיך אין „טוועגטי'ס סענ־טשורי" און מיר האָבן זוכה געווען צו „פּראָגרעס" און צו „קאַלטשער" — איצטער קען מען ניט זיין „אַלד־פעשאָנד".

נאָך מער, אַמאָל טוט זיך אָן פרעה אין אַ קלייד פון קדושה און טענה'ט: אַזוי ווי דו ווילסט אַז דיין קינד זאָל געבן אַ סך געלט אויף צדקה בכלל און אויף ישיבות בפרט, דאַרפס־טו דאָך זען אַז ער זאָל זיין אַ גביר, טאָ וואַרף אים אַריין אין טייך פון פרנסה, מאַך אים אַזוי ווי אַלע „דזשאָן'ס" און „מייקל'ס" — אשר לא להוי' המה, און דעמאָלט קענסטו האָבן אַ האָפענונג אַז ער וועט געבן געלט אויף ישיבות און חדרים.

— לפועל זעט מען אַז נאָר פרעה האָט פרנסה דערפון. אידן האָבן דער־פון גאָרנישט —

דאַרף מען וויסן דעם אמת, אַז די גזירה קומט פון דעם זעלבן פרעה, נאָר אַזוי ווי ער ווייס דאָך אַז בשעת ער וועט קומען צוגיין און הייסן טאָן אַן עבירה, וועט מען אים ניט פאָלגן, טוט ער זיך אָן אין אַ זיידענער זופּעצע און זאָגט אַז ער האָט אַ גרויסע ישיבה און ער דאַרף אויף איר געלט. דערפאַר זאָל מען אַריינ־געבן די קינדער אין „פּאַבליק־סקול" און אין „סאַנדעי־סקול", וועט ער דע־מאָלט קענען בויען אַ גרויסע ישיבה פאַר מלאכים.

בשעת מען כאַפּט זיך באַצייטנס אַז די עצה שטאַמט פון פרעה'ן, פון דעם קלוגינקן וואָס זאָגט הבה נתחכמה לו — פן ירבה — (כ"ק אדמו"ר שליט"א הפסיק ואמר: אָבער דער אמת איז אַז כן ירבה וכן יפרוץ) — פון דעם וואָס וויל אַז עס זאָל ניט בלייבן קיין שריד ופליט, ר"ל, פון אידישקייט, פון אידישע נשמות און דורך דעם אויך ניט פון אידישע גופים,

און מען נעמט זיך מיט דער אי־דישער שטאַרקייט אויף מבטל זיין די גזירה, מען הערט אויף צו זוכן תכליתים צו פינף יאָר, צו זיבן יאָר, צו דרייצן יאָר און צו אַכצן יאָר, און מען האָט אמונה און בטחון אין דעם אויבערשטן,

ווארום רבות מחשבות בלב איש,

(און זיי ברענגען קיין נוצן ניט, ווייל זיי זיינען רבות און ניט קיין יחיד, יחידו של עולם,

און) ועצת הוי' היא תקום (היא לשון יחיד), ווארום דער אויבערשטער איז אַ בעל־הבית ניט נאָר אויפן הימל נאָר אויך אויף דער ערד, אין דעם אָרט וואו זי געפינט זיך מיט איר מאַן און מיט אירע קינדער,

איז ווייסנדיק דאָס, איז ניט נאָר וואָס זי ווערט ניט נתפעל פון איר

שכנ׳טע, נאר אדרבה זי פועל׳ט נאך אויף איר שכנ׳טע, אז זי זאל אויך ראטעווען אירע קינדער פון די הענט פון פרעה. און מען שטעלט אויף צענדליקער טויזנטער אידישע קינדער, וואס זאלן גיין אנטקעגן משיח צדקנו, במהרה בימינו.

ו. און אזוי ווי דעמאלט, בשעת מען איז פטור געווארן פון פרעה׳ן, אין די צייטן פון משה רבינו מיט מרים׳ען, איז די שמחה פון די פרויען געווען פיל גרעסער ווי די שמחה פון די מענער, ווארום אויך די גזירה האבן די מוטערס איבערגעלעבט מער ווי די פאטערס, די זעלבע זאך איז אויך איצטער, אז סיי די גזירה פון פרעה׳ן, ובמילא אויך די שמחה וועלכע קומט בשעת מען ווערט פטור פון דער גזירה, פילן זיך מער ביי די אידישע פרויען.

דעם גרעסטן טייל פון דעם טאג, געפינט זיך דאך דער מאן ניט אין הויז און אפילו די צייט וואס ער איז אין הויז, אויך דעמאלט גיט ער זיך ניט אפ אזוי פיל מיט דער דערציאונג פון די קינדער, ווי די פרוי.

דאקעגן די אידישע פרוי, זי האט מלחמה מיט פרעה׳ן, ווי פארשטעלט ער זאל ניט זיין, און מיט וואס פאר א פארם „גוטע פריינטשאפט״ ער זאל ניט קומען צו איר.

און דאן איז זיכער אז זי איז מנצח און פירט אויס אז — הוי׳ (תורה און אידישקייט, איז) גאה גאה (און דאס פארקערטע) סוס ורוכבו — רמה בים. און דאס פירט זיך אויס מיט שמחה, בתופים ובמחולות, און מען גייט איבער צו פרשת יתרו. די פרשה פון קבלת התורה, ווארום מען קען זאגן, בגינו ערבים בעדינו [6].

ז. דערמיט וועט מען אויך פארשטיין וואס עס שטייט אין מדרש (תנחומא) אויפן פסוק ותען להם מרים, וואס אין פלוג איז ניט פארשטאנדיק דער לשון להם, וואס דאס איז א לשון זכר, צו פרויען האט ער דאך געדארפט זאגן להן?

דערציילט ער אויף דעם אין מדרש, אז בשעת די אידן זיינען דורכגעגאנגען דעם ים און געזאגט שירה, האבן די מלאכים דעמאלט אויך געוואלט זאגן שירה. האט דער אויבערשטער געזאגט צו די מלאכים: פריער וועלן אידן זאגן שירה און ערשט דאן וועט איר זאגן שירה.

— דערמיט דערקלערט דער מדרש דעם לשון ישיר משה, ניט שר לשון עבר נאר ישיר לשון ציווי, ווארום דאס איז געווען א ציווי פון דעם אויבערשטן: ישיר משה ובני ישראל און דערנאך די מלאכים —

נאכדעם בשעת מרים מיט די פרויען האבן געזאגט שירה, האבן די מלאכים ווידער גע׳טענה׳ט, פאר משה ובני ישראל האבן מיר אפגעטראטן דעם וועג, אבער איצט זאלן מיר זאגן שירה פאר די פרויען. לויט איין דיעה אין מדרש, האט מען זיי נאכגעגעבן. אבער לויט א צווייטער דיעה, פירט אויס דער מדרש, אז אויך די שירה פון די פרויען איז געווען פאר דער שירה פון די מלאכים.

אבער אויך לויטן סלקא דעתך פון מדרש, אז די מלאכים האבן ניט געווארט אויף דער שירה פון די

---

6) זע אויבן עמוד 110 הערה 53.

פרויען, האָבן אָבער די מלאכים ניט געקענט זאָגן שירה ביז מרים האָט זיי געגעבן רשות. און דאָס איז ותען להם מרים, להם לשון זכר, דאָס מיינט דער רשות וואָס מרים האָט געגעבן צו די מלאכים אויף זאָגן שירה.

זעט מען דערפון אויך די גרויס־קייט פון דער שירה פון די פרויען, אַז דאָס רירט אָן ניט נאָר אין עולמות התחתונים נאָר אויך אין עולמות העליונים. זייער שירה קומט נאָך פריער און העכער פון שירת המלאכים.

ח. דאָס אויבנגעזאָגטע איז אַ הוראה צו יעדער אידן, אַז ס'איז ניטאָ וואָס צו שרעקן זיך, ניט פאַר פרעה'ן, ניט פאַרן נילוס און ניט פאַר די גזירות. אויב מען גייט נאָר מיט דער אמת'ער אידישער שטאַרקייט, קען מען זיך געפינען אין מצרים, און עס זאָל דאַרטן זיין פרעה מלך מצרים, מיט אַלע גזירות, און פונ־דעסטוועגן האָט עס כלל ניט צוטאָן צו זיינע קינדער: ער וועט פירן זיינע קינדער אין דרך התורה, וואָס דאָס איז די וועג וואָס עס ברענגט זיי צום לעבן, ניט נאָר לעבן אין עולם־הבא נאָר אויך לעבן אין עולם־הזה.

ער וועט פירן די קינדער אין דעם וועג וואָס זיי וועלן זאָגן: זה א־לי ואנוהו אלקי אבי וארוממנהו, זיי וועלן גיין אין דעם זעלבן וועג אין וועלכן עס גייען די עלטערן.

וואָס דאָס איז דאָך דער אמת'ער נחת וואָס עס קען זיין פון קינדער.

און דעמאָלט, איז ווי מען זאָגט ווייטער אין דער שירה: תביאמו ותטעמו בהר נחלתך, אַז מען איז זוכה צו בנין בית המקדש השלישי במהרה בימינו.

און נאָך מערער, ווי ער זאָגט אין מדרש: למדת חיבתם של ישראל לפני המקום, אַז דער אויבערשטער האָט ניט געוואָרט אויפן תביאמו ותטעמו בהר נחלתך, וואָס דאָס איז דער בית המקדש, בית עולמים, נאָר זייענדיק נאָך אין מדבר האָט ער געזאָגט: ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם.

אַזוי אויך איצטער, אַז די ביסל געציילטע טעג וואָס זיינען געבליבן ביז משיח'ן, איז דורכדעם וואָס מען וועט ניט נתפעל ווערן פון די גזירות, און מען וועט אויפשטעלן זרע ברך הוי', איז ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם, אַז דער אויבערשטער וועט רוען אין יעדער אידישער הויז, און וויבאַלד אַז השי"ת רוט דאַרטן, איז דאָך זעלבסטפאַרשטענדלעך, אַז דאַרטן וועט זיין פרנסה בהרחבה, געזונט בהרחבה און אמת'ער נחת פון קינדער און קינדס־קינדער לאורך ימים ושנים טובות.

(משיחת יו"ד שבט, תשח"י)

ט. ווען די אידן זיינען געגאַנגען פון מצרים צום הר סיני מקבל זיין די תורה, האָבן זיי געהאַט אויפן וועג צוויי מלחמות: די מלחמה מיט פרעה'ן און די מלחמה מיט עמלק'ן.

אין היינטיקער סדרה דערציילט די תורה וועגן דעם אָנזאָג פון השי"ת ווי די אידן זאָלן זיך פירן ביי ביידע מלחמות. ביי מלחמת פרעה איז געווען דער ציווי „ה' ילחם לכם ואתם תחרישון" (ג־ט וועט פאַר אייך מלחמה האַלטן און איר זאָלט שווייגן), און ביי מלחמת עמלק — „צא הלחם בעמלק" (גיי אַרויס האַלט מלחמה מיט עמלק'ן). וואָס מיינט אויך מלחמה פשוט אין גשמיות.

י. דער חילוק פון די צוויי מלחמות איז:

פרעה איז געווען הינטער די אידן. ער איז ניט געשטאַנען צווישן די אידן און דעם באַרג סיני, נאָר צווישן די אידן מיט דעם „הדגה אשר נאכל במצרים", מיט דעם „ואכלו את חלב הארץ". פרעה האָט געשריען אַז ער וועט ניט צולאָזן צום טוב ארץ מצרים, סיידן, אַז מען וועט ווערן זיינע — פרעה'ס — עבדים, אָבער צווישן אידן און מתן תורה איז ער ניט געשטאַנען. דערפאַר איז געווען אין דעם דער סדר — ה' ילחם לכם ואתם תחרישון.

דאַקעגן עמלק איז געשטאַנען צווישן די אידן מיט דעם באַרג סיני — און דאָ האָט זיך ניט געהאַנדלט וועגן אַן ארץ טובה ורחבה נאָר וועגן אַ מדבר, ווי די רז"ל זאָגן אין מדרש תנחומא אַז די תורה איז גע־געבן געוואָרן דוקא אין מדבר — און האָט ניט געלאָזן די אידן גיין מקבל זיין די תורה.

בשעת עס איז דאָ אַ מונע ומעכב — אַ שטערער און אָפּהאַלטער — צו קבלת התורה, איז הגם הקול קול יעקב והידים ידי עשו, ידים זיינען שייך צו עשו'ן, דאָס איז זיין חלק, ווי עס שטייט ועל חרבך תחי', ווי־באַלד אָבער עס איז דאָ אַ שטערער צו קבלת התורה, רעכנט מען זיך ניט מיט קיינע חשבונות און מען גייט אויף אַלע וועגן און אין אַלע אופנים, אַבי מען זאָל נאָר מקבל זיין די תורה און פאַראייניקן זיך מיט איר.

און דאָס איז דער טעם, וואָס מען האָט מלחמה געהאַלטן מיט עמלק'ן פשוט אין גשמיות. עס איז ניט געווען קיין ענין פון כחי ועוצם ידי, נאָר עס איז געווען אַן ענין פון מלחמה לה', וואָס אין השם שלם ואין הכסא שלם עד שימחה זרעו של עמלק [7] (דעם אויבערשטנס נאָמען און זיין שטול זיינען ניט גאַנץ ביז וואַנען עס וועלן אָפּגעמעקט ווערן די קינדער פון עמלק'ן).

יא. מצד דעם וואָס די מלחמה מיט עמלק'ן איז געווען צוליב קבלת התורה, דערפאַר איז די מלחמה מיט אַלע אירע פרטים, געווען פאַרבונדן מיט משה רבנו — דער וועלכער קבל תורה מסיני.

די מלחמה האָט געשטאַמט פון משה'ן — משה האָט געזאָגט בחר גו' וצא הלחם בעמלק. די מלחמה האָט זיך אָנגעהויבן מיט דער תפלה פון משה'ן, געפירט זיך דורך אנשי משה, ווי עס שטייט אין חסידות אויפן פסוק בחר לנו אנשים — אנשי משה, און דער נצחון איז געקומען דורך יהושע — משרת משה.

יב. דער נצחון פון אידן אין מל־חמת עמלק איז געווען העכער פון טבע. על פי טבע וואָלט עמלק גע־דאַרפט מנצח זיין, ווי ער זאָגט אין ירושלמי [8] אַז עמלק כשפן הי', און ער האָט אויסגעקליבן אַזעלכע מענטשן וואָס דאַרפן על פי סדר הטבע לעבן, און זיי האָט ער געשיקט אין מלחמה. און פונדעסטוועגן האָט מען אים מנצח געווען, ווייל בשעת מען גייט אויף מלחמה בכח התורה, — און ווי אויבן דערמאָנט וועגן „אנשי משה", אַז יע־דער איינער וועלכער איז געגאַנגען

---

7) פירוש רש"י על התורה שמות יז, טז.

8) ראש השנה סוף פרק ג.

צו מלחמת עמלק האָט געוואוסט אַז ער גייט ניט בכחו ועוצם ידו נאָר אין שליחות און מיטן כוח פון משה, בשליחות ובכח התורה — דעמאָלט איז מען מנצח למעלה מדרך הטבע.

יג. די מצוה פון זכירת עמלק איז דאָך יעדן טאָג. במילא איז דאָס אויבנדערמאָנטע אַ הוראה — אָנווייזונג — אויך אויף דער מלחמה מיטן עמלק הרוחני פון יעדן טאָג.

אויף עמלק'ן שטייט „אשר קרך", ער האָט אָפּגעקילט אידן פון זייער קאָך און התלהבות צו קבלת התורה.

בשעת אידן זיינען געשטאַנען אין דער גרעסטער התלהבות, אַזאַ התלהבות וואָס האָט גע'פועל'ט אַפילו אויף די אומות העולם, ווי עס שטייט דער משל אין מדרש תנחומא פון אמבטי רותחת (אַ קאָכעדיקע וואַנע), אַלע האָבן געזען אַז דאָס איז אַ פלאַם פייער, דעמאָלט איז געקומען עמלק אויף אָפּקילן אידן פון דער התלהבות צו גיין מקבל זיין די תורה.

און בשעת עס געפינט זיך אַ זאַך וואָס קילט אָפּ פון תורה, האָבן מיר אויף דעם די אָנווייזונג ווי אויבן דערמאָנט: א) אַז מען דאַרף נוצן אַלערליי מיטלען, אויף מלחמה האַלטן מיט דעם, אַבי נאָר מקבל זיין די תורה. ב) מען דאַרף וויסן אַז מען טוט עס ניט בכחו ועוצם ידו (מיטן אייגענעם כוח און זעלבסט־קראַפט) נאָר בכחו של משה, בכוח התורה.

יד. אויפן פסוק וישמע יתרו, זאָגן רז"ל מה שמועה שמע ובא — מלחמת עמלק. די שמועה האָט דערלאַנגט אויך אין מדין. און דאָס וואָס יתרו האָט געזאָגט עתה ידעתי, איז געווען אַן הכנה צו מתן תורה, ווי עס שטייט אין זוהר.

אַזוי אויך איצטער, אַז מען וועט גיין מלחמה האַלטן מיט דעם עמלק הרוחני און בכחו של משה, וועט דאָס פועל'ן אומעטום אַפילו אין מדין [9], און דאָס וועט זיין אַ הכנה צו גילוי וקבלת פנימיות התורה, וואָס עס וועט מגלה זיין משיח צדקנו בב"א.

(משיחת יו"ד שבט, תשט"ז)

ט"ו בשבט

טו. חמשה עשר בשבט איז ראש השנה לאילנות. כאָטש עס איז דאָ אַ פלוגתא אין דעם, און בית שמאי האַלטן אַז ראש השנה לאילנות איז באחד בשבט, איז דאָך אָבער, בית שמאי ובית הלל הלכה כב"ה, און נאָך מער, ב"ש במקום ב"ה אינה משנה [10].

טז. קען מען זאָגן דעם ביאור אין דעם:

מיר געפינען אין עטלעכע ערטער אין ש"ס, אַז בית שמאי האַלטן, אזלינן בתר כח ווי ער איז נאָך בהעלם, און בית הלל האַלטן, אזלינן בתר פועל וגילוי.

למשל:

א) חלות דבש [11] מאימתי מטמאות משום משקה ב"ש אומרים משיהרהר — כח והעלם. וב"ה אומרים משירסק — פועל וגילוי.

ב) נרות חנוכה, ב"ש אומרים [12] יום ראשון מדליק שמונה מכאן ואילך פוחת והולך, וב"ה אומרים יום ראשון מדליק אחת מכאן ואילך מוסיף והולך. טעמא דב"ש כנגד ימים הנכנסין

---

9) זע דרושי החלצו (אין לקוטי תורה פרשת מטות ובכ"מ).

10) ברכות לו, ב.

11) עוקצים פרק ג, משנה יא.

12) שבת כא, ב.